

STORTINGET

Innst. 189 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:64 S (2022–2023)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om et arealnøytralt Norge der man stanser naturtapet og starter gjenoppbyggingen av en rik, robust og mangfoldig natur

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen sette et mål om å gjøre Norge arealnøytralt innen utgangen av 2025 og et nytt mål om en vesentlig bedring av tilstanden i norske økosystemer innen 2035 og 20 pst. bedring i tilstanden i 2050.
- Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til lovendringer som sikrer at målet om arealnøytralitet både til lands og til havs tas inn i norsk lovverk og blir juridisk bindende for arealpolitikken, herunder planer og enkeltsaksbehandling på alle forvaltningsnivåer og i alle sektorer.
- Stortinget ber regjeringen fra og med statsbudsjettet for 2024 utvikle og legge fram et arealregnskap og et arealbudsjett for Stortinget hvert år som viser utviklingen i norsk arealbruk fra år til år og framskrivninger for hvordan Norge skal nå naturmålene.
- Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til en reform av arealpolitikken i kommunene, som gir

den enkelte kommune nødvendige kunnskapsgrunnlag og nødvendige styringsverktøy og lov-hjemler for å gjøre kommunen arealnøytral.

- Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner skal legge fram årlige natur og arealregnskap og natur og arealbudsjetter som gir full oversikt over gjennomført, vedtatt og planlagt om-disponering og endring av arealene i kommunen.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal, lederen Marianne Sivertsen Næss og Hadia Tajik, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Kenneth Engvoll Løland, Siv Mossleth og Ole André Myhrvold, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Kristoffer Robin Haug, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, mener naturen er selve grunnlaget for velferden vår. Langsiktig og bærekraftig forvaltning av naturressursene er grunnprinsippet i naturpolitikken.

Komiteen understreker at god arealbruk er svært viktig for at vi skal nå Norges klima- og miljømål. Derfor er det viktig å vurdere tiltak som kan bidra til en bedre og mer bærekraftig arealplanlegging, som også i større grad ivaretar hensyn til naturmangfold.

Komiteen mener kommunene har en sentral rolle i planleggingen av arealbruken i Norge. Virkninger for miljø og samfunn må være en del av beslutningsgrunnlaget for arealplanleggingen. For å sikre en bærekraftig forvaltning av arealene trenger kommunene oppdatert kunnskap og gode verktøy.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener det er avgjørende å stanse naturtap og restaurere natur for å øke arts mangfoldet, sikre biologisk mangfold og håndtere klimaendringene.

Flertallet er positive til at flere kommuner får en bedre og samlet oversikt over egen arealbruk og øker gjenbruk og fortetting av arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep. Det er viktig at man i større grad restaurerer, avbøter og kompenserer for naturinngrep og nytt arealbruk, og at man særlig beskytter arealer som er viktige for karbonlagring, klimatilpasning og matsikkerhet.

Flertallet viser til at de statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging er viktige for å sikre effektiv arealbruk og mer bærekraftige byer og tettsteder. Flertallet viser til at de statlige planretningslinjene legges til grunn for både regionale arealplaner, kommuneplaner og reguleringsplaner. Retningslinjene sier blant annet at fortetningspotensialet bør kartlegges når man vurderer å omdisponere verdifull dyrket eller dyrkbar jord, og at utbyggingsmønster og transportsystem bør samordnes. Flertallet understreker at dette bidrar til å hindre satellittutbygginger med dårlig tilgjengelighet til skoler, arbeidsplasser og handels- og servicetilbud, samt hindre nedbygging av jordbruksareal og areal med høy grad av karbonbinding. Det er god og fremtidsrettet klima- og naturpolitikk.

Flertallet ser frem til at regjeringen så fort som mulig kommer tilbake til Stortinget for å følge opp det globale rammeverket for naturmangfoldet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at kloden står overfor to store, langsiktige kriser – klimakrisen og naturkrisen, og dette flertallet mener at begge krisene må løses samtidig, ikke ved at løsningen på den ene forverrer den

andre. Klimaendringene medfører tap av naturmangfold.

Dette flertallet mener at internasjonalt samarbeid er avgjørende for å løse klima- og miljøutfordringene. Avtaler og konvensjoner bidrar til at det internasjonale samfunnet tar et felles ansvar for menneskelig aktivitet og sikrer bærekraftig bruk av vår felles klode.

Dette flertallet viser til at naturavtalens målsettinger er ment å skape forandring innen en rekke samfunnsområder og er tydelig sektorgjennomgripende, og sammen er landene enige om tiltak som bidrar til å hindre irreversible ødeleggelser av naturen og økosystemene som er selve livsgrunnlaget for oss mennesker. Den nye naturavtalen setter felles mål for å bevare naturen, oppnå bærekraftig forvaltning og bruk og bekjempe årsakene til nedbygging og forvitring av økosystemer.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at før juli 2022 samlet verdens land seg om et nytt globalt rammeverk for natur. Avtalen legger opp til at hvert enkelt land skal komme tilbake med nasjonale handlingsplaner. Derfor er det avgjørende at den nye naturavtalen følges opp nasjonalt og er et viktig verktøy for å stanse tapet av natur både nasjonalt og globalt. Naturavtalen legger opp til at hvert enkelt land skal komme tilbake med en plan for hvordan de vil følge opp avtalen. I denne forbindelse viser dette flertallet til at regjeringen har varslet at de vil legge fram en handlingsplan i form av en stortingsmelding neste år for å følge opp naturavtalen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet har merket seg at regjeringen jobber med flere systemforbedringer som skal bidra til bedre bruk av areal og en bedre situasjon for naturen, herunder arbeid med naturregnskap, menyer av tiltak og utredning av naturrisiko. Naturregnskap vil gi bedre kunnskap om naturens utvikling og verdi. Menyer av tiltak vil bidra til å opprettholde eller bedre den økologiske tilstanden i økosystemene. Bedre kunnskap om naturrisiko øker vår forståelse av hvordan næringsliv og samfunnet for øvrig påvirkes av natur som forsvinner. I sum vil disse pågående prosessene bidra til bedre beslutninger om arealbruk.

Disse medlemmer viser til at sommeren 2022 satte regjeringen ned et naturrisikoutvalg, som skal utrede hvordan norsk næringsliv og økonomien påvirkes av natur som forsvinner. Et annet tiltak er arbeidet med et naturregnskap, som vil vise hvor mye og hva slags natur vi har, og hva nedbygging koster oss i tap av natur og naturgoder. I tillegg har Norge gjort vurderinger av tilstanden i de fleste økosystemer. Disse medlemmer har i denne sammenheng merket seg at regje-

ringen vil lage menyer av tiltak for å bedre tilstanden der det trengs.

Disse medlemmer mener at en ny stortingsmelding vil sette retningen for Norges videre innsats for natur, samtidig som det er viktig å fortsette vårt internasjonale samarbeid og støtte for å beskytte og bevare natur, blant annet gjennom Norges internasjonale klima- og skoginitiativ.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at lokale beslutninger best tas av de som kjenner området, og at det er viktig at kommunene har og tar ansvar for samfunns- og arealplanleggingen i sine respektive kommuner. Disse medlemmer ønsker ikke å støtte forslag som i stor grad fratru kommunene handlingsrom til å styre arealpolitikken. Samtidig er det viktig å styrke kunnskapen om arter og økosystem slik at kommunene er bedre i stand til å se helheten, vurdere verdien av naturen som går tapt, og ta kloke beslutninger i sine utbyggingsprosjekt og arealbruk.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er bekymringsfullt at ukoordinerte nasjonale og lokale planer kan føre til redusert biologisk mangfold og naturtap. Disse medlemmer er derfor glad for at regjeringen varsler at de vil følge opp og videreutvikle det økologiske grunnkartet som Solberg-regjeringen innførte. Disse medlemmer viser videre til at det er flere kommuner som ønsker bedre verktøy til å kartlegge for eksempel karbonrike myrområder, viktige friluftsområder, skog, og sammenhengende jordbruksareal, og benytte dette i samfunnsutviklingen og planlegging av arealbruk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til forskning fra blant annet Stockholm Resilience Centre om planetens tålegrenser, og mener tap av natur må erkjennes som en like stor utfordring for velferd og fred som global oppvarming. Bevaring og restaurering av natur må derfor bli en like viktig forutsetning for økonomi og politikk om utslippskutt er blitt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til naturavtalen som ble inngått i Montreal i desember 2022, som også Norge sluttet seg til. Norge må nå gå foran og vise hvordan denne avtalen kan gjennomføres i praksis i hvert enkelt land.

Disse medlemmer mener at naturavtalen er et viktig skritt i riktig retning for å sørge for at vi tar vare på naturen, som danner livsgrunnlaget for alt levende på jorden. Det er viktig å bevare naturen i seg selv, men også fordi den gir oss økosystemtjenester og fordi en ro-

bust natur er viktig for å redusere effektene av klimendringene som allerede er i gang.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at også i Norge blir naturen stadig fattigere. Hovedårsaken er endring og nedbygging av areal som svekker økosystemene og livsbetingelsene for dyrelivet både til lands og til havs. Norge har i dag verken mål, kunnskapsgrunnlag eller verktøy for en samlet nasjonal arealstyring som sikrer at tapet av norsk natur blir stoppet.

Disse medlemmer mener at dagens politiske tiltak for å verne og beskytte natur ikke er i nærheten av å veie opp for tiltakene som ødelegger. Ukoordinerte nasjonale og lokale planer legger opp til at store naturverdier vil forsvinne i årene som kommer. Vi trenger de samme verktøyene for å stanse naturtapet som de verktøyene samfunnet anser som selvsagte innen trygg økonomistyring, og som etter hvert er blitt etablert i klimapolitikken: Mål, lovverk, fast rapportering og budsjettering som sikrer en ansvarlig og forutsigbar politikk.

Disse medlemmer viser til at Norge har forpliktet seg til en ambisiøs naturavtale. Skal Norge levere på denne avtalen, må tapet av natur stanses og gjenoppbyggingen av en rikere natur og mer robuste og mangfoldige økosystemer komme i gang så fort som mulig.

Disse medlemmer viser til at tapet av natur og arts mangfold fortsetter til tross for at Norge har flere lover med hensikt å beskytte naturen. Det er alvorlige mangler og et sterkt behov for å styrke naturens posisjon i lovverket. Disse medlemmer viser til at i 2022 er det 35 kommuner som arbeider med arealnøytralitet, men det er behov for et nasjonalt rammeverk som er juridisk forpliktende, som fastslår prinsippet om arealnøytralitet, og som gir kommunene sterkere og reelle virkemidler for å styrke naturen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener derfor at regjeringen må utrede og legge fram forslag til nødvendige lovendringer for Stortinget raskest mulig, slik at vi kan sikre arealnøytralitet og deretter naturpositivitet både på land og til havs. I arbeidet med lovendringer må en rekke problemstillingen utredes og diskuteres, herunder hvilke lover som må endres, ulike forutsetninger for arealnøytralitet i ulike kommuner, hva slags krav som må stilles til kunnskapsgrunnlaget om arealene, og hvilke verktøy og sanksjoner som trengs for å lykkes når natur- og arealpolitikken skal reformeres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at hovedårsaken til tap av artsmang-

fold, både innenfor dyre-, plante- og soppriket i Norge i dag er arealendringer. Et mål om arealnøytralitet kan være et godt virkemiddel for å stanse arealendringer. Men begrepet «arealnøytral» er ikke entydig. Avhengig av hvordan man definerer det, kan en «arealnøytral» kommune eller et «arealnøytralt» land fremdeles redusere levevilkårene for arter, dersom man åpner for at «arealnøytral» kan innebære å bygge ned en myr et sted, hvis myr et annet sted restaureres. Det er ikke sikkert at den myren som da restaureres, får like god økologisk tilstand som den som blir ødelagt, eller at den fungerer som levested for de samme artene som mister sitt levested i den myra som ødelegges.

Disse medlemmer er enig med forslagsstillerne i at Norge har forpliktet seg til en ambisiøs naturavtale, og at tap av natur må stanses og at vi så raskt som mulig må bygge opp igjen en rikere natur og mer robuste og mangfoldige økosystemer. Det krever et juridisk forpliktende rammeverk og en forståelse av arealnøytralitet som ikke innebærer at man kan kjøpe seg fri fra begrensninger på naturødeleggelse gjennom en naturavgift, eller at man kan ødelegge intakte naturområder for å restaurere andre, mindre biologisk verdifulle områder.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fra og med statsbudsjettet for 2024 utvikle og legge fram et arealregnskap og et arealbudsjet for Stortinget hvert år som viser utviklingen i norsk arealbruk fra år til år og framskrivninger for hvordan Norge skal nå naturmålene.»

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til en reform av arealpolitikken i kommunene, som gir den enkelte kommune nødvendig kunnskapsgrunnlag og nødvendige styringsverktøy og lovhjemler for å gjøre kommunen arealnøytral.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til lovendringer som sikrer at målet om arealnøytralitet både til lands og til havs tas inn i norsk lovverk og blir juridisk bindende for arealpolitikken, herunder planer og enkeltsaksbehandling på alle forvaltningsnivåer og i alle sektorer.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner skal legge fram årlige natur- og arealregnskap og natur- og arealbudsjetter som gir full oversikt

over gjennomført, vedtatt og planlagt omdisponering og endring av arealene i kommunen.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for hvordan vi skal nå målene på LULUCF i henhold til klimaavtalen med EU.»

Disse medlemmer viser til høringssvarene fra Sabima, Fornybar Norge, Natur og Ungdom, Birdlife Norge og Norsk friluftsliv. Alle støtter prinsippet om arealnøytralitet. Noen av høringssvarene tar også opp at arealnøytralitet er et viktig grep for å følge opp naturavtalen i Montreal. Flere av høringssvarene peker på viktigheten av å utvikle metodikk og arealregnskap, slik at vi får et enhetlig bilde av utviklingen bakover og framover i tid. Det blir vist til at det er et stort forsknings- og utredningsbehov for å kunne følge opp målene og operasjonalisere disse, og at det bør satses på teknologiutvikling for helhetlig kartlegging av norsk natur.

Disse medlemmer viser til energikommisjonens NOU 2023:3 «Mer av alt – raskere» og den pågående debatten for å løse energi- og kraftutfordringene Norge står overfor. Samtidig som at vi skal kutte klimagassutslippene raskt, må vi styrke naturen og artsmangfoldet, og det er viktig å finne løsninger som ikke forsterker natur- og klimakrisen ytterligere.

Disse medlemmer mener at kartleggingen av naturen må styrkes, sammen med utviklingen av metodikk og teknologi for kartlegging. Kartlegging av naturen vil, i tillegg til å bevare viktig natur, gi bedre forutsigbarhet for arealplanleggingen i kommunene og dermed gjøre det mer forutsigbart for næringslivet, offentlige aktører og andre med arealbehov.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2024, styrke finansieringen av utvikling av metodikk og teknologi for naturkartlegging og finansieringen av selve naturkartleggingen.»

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om å gjøre Norge arealnøytralt innen utgangen av 2025, og sette et nytt mål om en vesentlig bedring av tilstanden i norske økosystemer innen 2035 og 20 pst. bedring i tilstanden innen 2050.»

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne understreker at verden befinner seg i en akutt naturkrise der det biologiske mangfoldet forsvinner i et alarmerende tempo og hele livsgrunnlaget på planeten står i fare. Verden har tapt 68

pst. av bestandene av ville dyr siden 1970-tallet, og den negative utviklingen akselererer fortsatt. Naturen er i krise på grunn av hvordan den blir brukt. Måten man produserer mat og energi, kvitter seg med avfall og forbruker ressursene på, ødelegger naturens balanse av ren luft, vann og liv. Arealbruksendringer er den største årsaken til naturkrisen. Veldig mange arter, inkludert oss mennesker, er avhengige av at verdens land gjennomfører en politikk for å ta vare på gjenværende opprinnelig natur samtidig som det iverksettes en omfattende restaurering av natur, for at alle skal kunne overleve.

Disse medlemmer viser til Dokument 8:178 S (2021–2022), jf. Innst. 317 S (2021–2022), der Venstre foreslo at regjeringen skulle komme tilbake med en plan for hvilke tiltak som skal igangsettes for at Norge skal nå sitt vedtatte mål om 30 prosent vern av natur innen 2030, og at regjeringen skulle komme tilbake til Stortinget med en sak om utvidelse av naturmangfoldlovens virkeområde til å gjelde hele Norges økonomiske sone. Disse medlemmer påpeker at ingen av disse forslagene fikk flertall. I februar 2023 kom imidlertid nyheten om at regjeringen følger opp naturavtalen og starter arbeidet med nasjonal handlingsplan for natur. Disse medlemmer støtter dette, men mener regjeringen burde satt i gang dette arbeidet tidligere ettersom Norge gjennom medlemskap i Høyambisjonskoalisjonen for natur og folk og Den globale havalliansen forpliktet seg til å verne 30 pst. av norsk natur innen 2030 lenge før COP15 ble gjennomført i Montreal.

Disse medlemmer understreker at arealbruk, arealbruksendringer og skogbruk (LULUCF) er en del av den juridisk forpliktende klimaavtalen Norge inngikk med EU i 2019. Norge har gjennom denne avtalen forpliktet seg til at utslipp av CO₂ fra skog og arealbruk skal gå i null. Status per høsten 2022 var at Norge ligger an til å slippe ut 6,7 millioner tonn CO₂ hvert eneste år frem til 2025, noe som skaper en utslippsgjeld overfor EU. Disse medlemmer mener regjeringen må legge frem en plan for hvordan dette utslippsgapet skal dekkes inn.

Disse medlemmer viser videre til arbeidet som pågår for en prosess for en forsterket LULUCF-forordning i EU, hvilket innebærer at kravene til CO₂-utslipp fra LULUCF kommer til å bli strammere ytterligere inn. Disse medlemmer understreker at dette får konsekvenser for Norge, og for hvordan skog og arealbruk håndteres. Disse medlemmer mener Norge må forholde seg til og implementere det oppdaterte regelverket fra EU så snart dette er klart.

Disse medlemmer viser til at Norge sluttet seg til en enighet om å stanse avskogingen innen 2030 under klimatoppmøtet i Glasgow. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en plan for hvordan dette skal gjennomføres.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fra og med statsbudsjettet for 2024 utvikle og legge fram et arealregnskap og et arealbudsjet for Stortinget hvert år som viser utviklingen i norsk arealbruk fra år til år og framskrivninger for hvordan Norge skal nå naturmålene.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til en reform av arealpolitikken i kommunene, som gir den enkelte kommune nødvendig kunnskapsgrunnlag og nødvendige styringsverktøy og lovhemler for å gjøre kommunen arealnøytral.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til lovendringer som sikrer at målet om arealnøytralitet både til lands og til havs tas inn i norsk lovverk og blir juridisk bindende for arealpolitikken, herunder planer og enkeltsaksbehandling på alle forvaltningsnivåer og i alle sektorer.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner skal legge fram årlige natur- og arealregnskap og natur- og arealbudsjetter som gir full oversikt over gjennomført, vedtatt og planlagt omdisponering og endring av arealene i kommunen.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for hvordan vi skal nå målene på LULUCF i henhold til klimaavtalen med EU.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2024, styrke finansieringen av utvikling av metodikk og teknologi for naturkartlegging og finansieringen av selve naturkartleggingen.

Forslag fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sette et mål om å gjøre Norge arealnøytralt innen utgangen av 2025, og sette et nytt mål om en vesentlig bedring av tilstanden i norske økosystemer innen 2035 og 20 pst. bedring i tilstanden i 2050.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Framskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:64 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om et arealnøytralt Norge der man stanser naturtapet og starter gjenoppbyggingen av en rik, robust og mangfoldig natur – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 16. februar 2023

Marianne Sivertsen Næss

leder

Mani Hussaini

ordfører

**DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

VEDLEGG

Energi- og miljøkomiteen

Stortinget

0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

TH/imv

22/4438-

4. januar 2023

Representantforslag 64 S (2022-2023) om et arealnøytralt Norge mv.

Jeg viser til brev fra energi- og miljøkomiteen vedrørende stortingsrepresentantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson sitt representantforslag 64 S (2022-2023) om et arealnøytralt Norge der man stanser naturtapet og starter gjenoppbyggingen av en rik, robust og mangfoldig natur. Jeg deler forslagstillernes bekymring for naturen. Det er viktig å vurdere tiltak som kan bidra til en bedre og mer bærekraftig arealplanlegging, som også i større grad ivaretar hensyn til naturmangfold.

God arealbruk er svært viktig for at vi skal nå Norges klima- og miljømål. Regjeringen jobber med flere tiltak som skal bidra til bedre bruk av areal og bedre situasjon for naturen. Vi gjør systemforbedringer gjennom arbeid med naturregnskap, menyer av tiltak og utredning av naturrisiko. Et naturregnskap vil gi oss bedre kunnskap om naturens utvikling og verdi. Menyer av tiltak skal bidra til å opprettholde eller bedre den økologiske tilstanden i økosystemene. Bedre kunnskap om naturrisiko øker vår forståelse av hvordan næringsliv og samfunnet for øvrig påvirkes av natur som forsvinner. Disse pågående prosessene kan sammen bidra til at vi tar bedre beslutninger om arealbruk. Når arbeidet med naturregnskap har kommet lenger, kan det vurderes om man skal sette mål for arealbruken, som også foreslås i representantforslaget. I Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet: Norsk handlingsplan for naturmangfold* står det for øvrig at det skal arbeides med mål for økosystemene.

Kommunene har en sentral rolle i planleggingen av arealbruken i Norge, slik forslagsstillerne påpeker. Virkninger for miljø og samfunn må være en del av beslutningsgrunnlaget for arealplanleggingen. For å sikre en bærekraftig forvaltning av arealene, trenger kommunene oppdatert kunnskap og gode verktøy.

Arealregnskap kan bidra til dette, og gi grunnlag for å ta stilling til for eksempel mål om arealnøytralitet. Bruk av arealregnskap i planprosesser kan gi mer kunnskapsbaserte beslutninger gjennom å synliggjøre arealbehov og egenskapene til arealene som foreslås omdisponert. Kommunal- og distriktsdepartementet har satt i gang et arbeid med å utvikle en metodikk for bruk av arealregnskap i planprosesser. Formålet med slike regnskap er at det ikke avsettes mer areal til utbyggingsformål enn nødvendig og at viktige arealressurser ivaretas. Arealregnskapet skal vise de samlede effektene av planforslaget i lys av lokale mål og behov samt nasjonale mål og føringer. Hvordan dette skal utvikles og om det skal tas i bruk, må imidlertid vurderes grundigere. Kommunal- og distriktsdepartementet vil publisere det første veiledningsmateriellet våren 2023.

Det arbeides også for å styrke og forbedre veiledningen om arealplanlegging. Klima- og miljødepartementet samarbeider også med Kommunal- og distriktsdepartementet om å utvikle bedre metodikk for konsekvensutredninger, som vil medføre tydeligere krav til kunnskapsgrunnlaget for arealbeslutninger. Det er også etablert et økologisk grunnkart som stadig utvikles, og det arbeides kontinuerlig med å styrke kunnskapsgrunnlaget og deling av data blant annet gjennom det offentlige kartgrunnlaget. Dette er data som kan brukes i arealplanlegging og vedtak etter sektorlover.

Videre står det i Hurdalsplattformen at regjeringen vil ivareta hensynet til natur og klima i plan- og bygningsloven. Som en oppfølging av evalueringen av plan- og bygningsloven (EVAPLAN) vil det bli sett nærmere på koblingene mellom plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven og klimaloven. Det er med andre ord gjennomført og satt i gang en rekke prosesser som vil bidra til en mer bærekraftig arealbruk i Norge. Jeg mener også vi har tatt gode grep for å forbedre ivaretagelsen av naturen.

I desember 2022 ble verdens land enige om en ny global naturavtale. Avtalen skal hjelpe verden å løse naturkrisen. Regjeringen vil nå vurdere hvordan naturavtalen følges opp i Norge, og legge dette frem for Stortinget. På nåværende tidspunkt mener jeg det ikke er hensiktsmessig å gå videre med forslagene i representantforslaget. Hvordan en mer bærekraftig arealbruk kan styrkes, bør inngå i en helhetlig vurdering. Dette vil være en naturlig del det videre arbeidet med å vurdere hvordan de nye globale målene for natur skal følges opp nasjonalt.

Med hilsen

Espen Barth Eide